

18 Mart 2010

KIBRIS GAZETESİ

GENERAL IAN HAMILTON'UN ÇANAKKALE'DE YAŞADIĞI DÜŞ KIRIKLIĞI

Prof.Dr. Turgut Turhan (DAÜ Hukuk Fakültesi)

General Ian Hamilton'un Çanakkale'de Yaşadığı Düş Kırıklığı

Prof.Dr. Turgut TURHAN

Perşembe 18 Mart 2010

95. yılını kutladığımız Çanakkale Savaşları zaferinin en önemli sonuçlarından bir tanesi, kişisel olarak Churchill'in ve ülkesel olarak da İngiltere'nin başını yediğidir. Zira, Çanakkale'de Mustafa Kemal ve Türk ordusu karşısında tam bir düş kırıklığı yaşayan İngiltere savaş sonunda dünyanın stratejik ağırlık merkezi olan Ortadoğu ve Doğu Akdeniz havzasındaki üstünlüğünü Amerika'ya kaptırmış; Churchill ise görevini bırakmak zorunda kalmıştır. İngilizlerin Çanakkale'de yaşadığı bu düş kırıklığı, savaşa Akdeniz Seferi Orduları Başkomutanı olarak katılan İngiliz General Ian Hamilton'un anılarında açık bir biçimde görülmektedir.

18 Mart 1915 saat 10.00'da müttefik orduları boğaz kıyılarındaki tabyalara ateş açtığı anda Hamilton, ordusundan emindi. "Boğaza giren gemilerimizin müthiş salvoları gökleri titretiyor. Queen Elisabeth zırhlısı ağır yolla manevra yaparak boğazın dar koyunda toplarından Türklere tonlarca cehennem ateşi yağdırıyor. Alçitepe alev ve duman içinde....Ancak Türk bataryalarından tek bir cevap yok!" Gerçekten Türk topçusu bu atışlara cevap vermiyordu, zira müttefik gemileri menzil dışındaydı. Hatta bu durumdan cesaret alan Fransız gemileri ileri bile atılmışlardı. Ancak yine Hamilton'un ifadesiyle "Saat 16.00'da Tekke Burnu'nu döndük ve birdenbire dehşet içinde kaldık...Cehennemi bir ateşin ortasındayız. Dev zırhlılarımızın ağır topları hep bir ağızdan alev saçıyor. Yer gök birbirine giriyor. Türklerin gizli seygar toplarının mermileri boğazın her iki yakasından yağmur gibi tepemize yağıyor". Ama Hamilton için asıl şaşkınlık saat 13.45 dolaylarında yaşandı. İlk önce Fransız zırhlısı Bouvet, daha sonra da kendi donamasının en gözde zırhlılarından bir tanesi olan Inflexible Nusrat mayın gemisinin döşemiş olduğu mayınlara çarptılar. Hamilton'un ifadesiyle Bouvet, "küvete fırlatılmış bir fincan tabağı suda nasıl kayıp giderse dev zırhlı da boğazın sularında öyle yok olup gitmişti". Inflexible ise 45 derece yan yatmış, batıyordu. Olay izleyen Hamilton "Kanımız donmuş, bakışlarımız donuklaşmıştı. Gözlerimizi gemiye dikmiş batıp, batmadığını anlamaya çalışıyorduk. Mürettebat ana güvertede toplandı ve gemiyi terk etti.. ...Maalesef batmıştı... Korkunç bir şaşkınlık ve ilk kurbanımızdı". Müttefik donanması 18 Mart'ta boğazı geçemedi ve geri Bozcaada açıklarına döndü. Donanmanın dönüşünü Hamilton şöyle anlatıyordu: "Dev cüsseli mağrur gemilerimizden, boğazın her iki yakasına da hisimla saldıran o koca filodan meydana gelen kortej, şimdi tabut nakleden bir cenaze arabasından

arkasından

gider

gibiymi".

Çanakkale denizden geçilememiştir ve Londra'dan gelen emirler kara hareketine başlanması yönündeydi. 24-25 Nisan gecesi çıkartma ve arkasından kara savaşları başladı. Hamilton aynen 18 Mart günü sabahı olduğu gibi yine kendinden emindi: "Harekat planımız Türkler üzerinde tam öldürücü bir etki yapacaktır. Toplarımız, hayatı temsil eden her varlığı öldürmek için yeri göğü inletecek ve Türkler geri çekilmek için bile vakit bulamayacaklardır... Çanakkale'yi geçilmezmiş! Göreceğiz bakalım... göreceğiz!". Saat 05.15 civarında filikalar dolusu İngiliz askeri Gelibolu'ya ayak bastı. Queen Elisabeth'in güvertesinden dürbünle çıkartmayı izleyen Hamilton

"Karaya ulaşanlar sahil boyunca mevzileniyorlar...bravo...çok başarılı bir çıkartma yaptık ve bu bir gerçek" demek suretiyle ordusuyla övünmektedir. Müttefikler çıkartmayı giderek yoğunlaştırdılar ve yarım adaya yaklaşık 30 bin kişilik bir kuvvet çıkardılar. Hamilton ordusuna güveniyordu ve mutluymuştu: "Artık Türk toprakları üzerindedir.. Türkler çok cesurlar ve görüldükleri yerde korku saçıyorlar. Ancak dünyada bizim askerlerimizden daha iyi yetiştirilmiş asker yoktur. Bizimkiler askerliğin ruhuna vakıftırlar ve tam bu meslek için yaratılmışlardır. Belki de hepsi ölecektir ama Türkleri de yola getireceklerdir". Böylesine bir gönül rahatlığı içinde olan Hamilton artık zaferden emindi:" Şifreli anahtarımızı Helles (İlyas) Burnu'nun yüzyıllardır paslı ve tozlu bir şekilde duran kilidine soktuk...Kanla, ateşle ve ölümle çıktığımız bu topraklarda ne pahasına olursa olsun kalıp zafere ulaşacağız" diyor ve "Tanrım o kilidi açmak için bize kuvvet ver...Taaa ki kapı açılsın ve İngiliz İmparatorluğunun zırhlıları boğazı geçip Haliç'e ulaşsın" diye dua ediyordu. Karada kan gövdeyi götürürken, "Çarpışma devam edecek ve birlikler hayatta kalmak için dövüşecekler...Onları can pazarında bıraktım....Belki hiçbiri bir daha İngiltere'ye dönemeyecek ..Ama ben uyumalıyım...Başka ne yapabilirim ki?" deyip uykuya dalıyordu. Ancak Çanakkale'de uyumayan bir komutan vardı: Mustafa Kemal...Moorhead'in dediği gibi M. Kemal'in orada bulunması Hamilton'un en büyük şanssızlığı idi. Yarbay M. Kemal, savaşın en can alıcı anında, o korkunç önsezisi ile tarihe geçen emrini vererek savaşı Türklerin lehine çevirmişti. Nihayet 1 Mayıs'ı 2 Mayıs'a bağlayan gece Hamilton'un deyişiyle "Türklerin Allah Allah bağrışları altında o korkunç saldırısı başladı...Bizimkiler Hurra diye karşılık veriyorlardı...Şaşkınlıktan kurtulamıyordum...Zifiri karanlıkta ve gemide iki elim bağlı sadece savaşanların bağrışlarını dinledim.. Türklerin taaruzuna dayanamadığımız ertesi gün öğrendim".

Savaş, Arıburnu çıkartmasının başarısızlığa uğramasından sonra savaş bir siper savaşları haline dönmüş ve eski şiddetini nispeten kaybetmişti. Bu süre içinde İngilizler kuvvetlerini pekiştirmişler 25 bin kişilik yeni bir kuvveti savaşa dahil etmişlerdi. Henüz pes etmeyen Hamilton'un dualarından da anlaşılacağı üzere, niyetleri son bir deneme yapmaktı. Şöyle diyordu Hamilton: " Yardımına sığındığımız Tanrım..Senden pek ender bir dilekte bulunuyorum.. Biz bu kayalıklarda Osmanlı sultanının kara kalbine hançerimizi sapladık. Hançer eti henüz deldi ve yarasından yeni yeni kan akmaya başladı. Her gün ölümden kurtulmak için debeleniyor Şimdi çok uzun bir zamandır beklediğimiz bir günün arifesindeyiz. 6 Ağustos günü güneyden taaruzla geçeceğiz". İlk başta Hamilton'un dualarının kabul edildiğini söylemek mümkündür. Zira 8 Ağustos tarihinde, kara ve deniz topçusunun attığı 15 bin merminin desteği ile İngiliz ordusu Conkbayırı tepesini ele geçirmişti. Yüzü gülen Hamilton hayal görmeye başlamış ve "Türk ordusunu boğazından yakaladığını ve İngiliz donanmasını İstanbul önlerindeki silüetini gözünün önüne getirmeye" başlamıştı. Ama şanssızlık bu ya, Anafartalar Cephesi Grup Komutanlığına atanan Mustafa Kemal yine karşısına çıkmıştı. Haftalardır yatak yüzü görmeyen, bir siperden diğerine koşan, askerin devamlı yanında olan, üç aydır kan, barut ve kokmuş ceset kokusu teneffüs ederek neredeyse sağlığını kaybetmiş olan Mustafa Kemal, o haliyle sabaha karşı geldiği cephede yaptığı kısa bir toplantıdan sonra 10 Ağustos'da gerçekleştirilen meşhur taaruzu yöneterek Conkbayırı tepesini geri almış ve İngilizleri kovalamıştı. Hamilton artık pes etmiş ve bu hücumu anılarına şu şekilde kaydetmişti: " Bu kutsal hücumda ezici düşman yığını tepeden aşağı sel gibi inerek birliklerimi silip süpürdü....Generallerin er saflarında dövüştüğü, erlerin ellerindeki silahları bırakıp gırtlak gırtlığa boğuştuğu bir çarpışmaydı bu... Türkler Tanrı'nın adını anarak şahane bir şekilde dövüşüyorlardı..."

Hamilton yanıyordu... Bu hücum esnasında eratin önünde savaşa katılan bir general yoktu. Ama artık Albaylığa yükseltilmiş olan ve hücumdan önce askerlerine yaptığı konuşmada " Evvela ben ileri gideyim. Siz, ben kırıbacımla işaret verdiğim zaman hep birden ileri atılırsınız" diyerek askerlerinin önünde giden bir Mustafa Kemal vardı. Hamilton'un ifadesiyle "İngilizlerin eline çok iyi bir şans geçmişti ama Osmanlı Bankasını soyamamışlardı!". İngilizlerin Çanakkale'den çekilirken Hamilton'un halefi General Monro'ya söylediği son söz ise "çok başarılı bir çekilme yaptık!" olmuştu.. Nereden nereye değil mi? İngiliz ordusunun Çanakkale'de düştüğü acıklı durumu ve Hamilton'un yaşadığı hayal kırıklığını bundan daha iyi anlatan bir söz bulabilmek herhalde mümkün değildir.